

Olympiáda ľudských práv
XIX. ročník, školský rok 2016/2017
Krajské kolo
Kategória: Stredné školy

Test – úlohy

Maďarská verzia

Kedves Versenyzők,

a teszt 20 feladatot tartalmaz, a megoldásra összesen 45 perc áll rendelkezésetekre.

Minden feladatnak egy helyes megoldása van. Az 1—10. számú feladatok 2-2 pontot érnek, a többi 3 vagy 4 pontot. Döntsétek el, mely feladatokkal kezditek először. Összesen 55 pontot szerezhettek.

A szöveget figyelmesen olvassátok el, válaszaitokat jelöljétek be a válaszdó lap megfelelő mezőjébe! Ha nem ismeritek a helyes választ, keressétek a leglogikusabb megoldást. Ha tévesen jelöltétek be a választ, az első jelölést egyértelműen húzzátok át (X) és jelöljétek meg az új megoldást.

Nem az számít, hogy pontosan megjegyeztétek-e a dokumentumok szövegét, hanem az, hogy miképpen gondolkodtok és érdeklődtök-e a világ történései iránt.

A tesztben használt rövidítések:

EU – Európai Unió; SZK – Szlovák Köztársaság; ENSZ – Egyesült Nemzetek Szervezete; NATO – Észak-atlanti Szerződés Szervezete

1. feladat – 2 pont

2016 októberében sor került az új ENSZ-főtitkár megválasztására. A választáson indult az SZK külügyekért és európai ügyekért felelős minisztere, Miroslav Lajčák is. A posztra António Guterres korábbi portugál miniszterelnököt választották meg, aki 2005 és 2015 között az alábbi tisztséget töltötte be:

- a) az Európai Bizottság elnöke
- b) a NATO főtitkára
- c) az ENSZ menekültügyi főbiztosa
- d) az Európai Emberi Jogi Bíróság elnöke

2. feladat – 2 pont

Az ENSZ közgyűlése melyik évben fogadta el az Emberi jogok egyetemes nyilatkozatát?

- a) 1922-ben
- b) 1948-ban
- c) 1966-ban
- d) 1989-ben

3. feladat – 2 pont

Az Emberi jogok egyetemes nyilatkozatára épülő két alapvető, egyetemes érvényű emberi jogi szabályzat – a Polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmánya, valamint a Gazdasági, szociális és kulturális jogok nemzetközi egyezségokmánya hányadik évfordulójáról emlékeztünk meg 2016 decemberében?

- a) az Európa Tanács által elfogadott dokumentumok 30. évfordulójáról
- b) az Európai Unió által elfogadott dokumentumok 40. évfordulójáról
- c) az Egyesület Nemzetek Szervezete által elfogadott dokumentumok 50. évfordulójáról
- d) a Velencei Bizottság által elfogadott dokumentumok 60. évfordulójáról

4. feladat – 2 pont

A 20. század 70-es és 80-as éveiben a volt szovjet blokk több államában illegális vagy félillegális polgári ellenzéki csoportosulások jöttek létre. Csehszlovákiában is született ilyen mozgalom. Mi volt a neve?

- a) Nyilvánosság a rezsim ellen (Verejnost' proti režimu)
- b) Szolidaritás (Solidarita)
- c) Charta 77
- d) Polgári-demokratikus ellenzék (Občiansko-demokratická opozícia)

5. feladat – 2 pont

25 évvel ezelőtt lépett hatályba az ENSZ Gyermek jogairól szóló egyezménye. Fő hozadéka, hogy

- a) a gyermekeket az emberi jogok teljes jogú alanyaiként ismeri el – ezáltal a szülői gondoskodás passzív objektumaiból a saját életükről szabadon döntő aktív szubjektumokká váltak.
- b) rögzíti a gyermekek testi fenyítésének tilalmát.
- c) a nagykorúság egységes határaként a 18. életév betöltését állapítja meg.
- d) az eddigi legtöbb állam (194) által ratifikált egyezmény a világon.

6. feladat – 2 pont

Az oktatáshoz való jog egyedülálló helye és jelentősége az emberi jogok között abban áll, hogy

- a) az oktatáshoz való jog önmagában is emberi jog és egyben az összes emberi jog gyakorlásának pótolhatatlan eszköze.
- b) az oktatáshoz való jog egyetemes és elidegeníthetetlen.
- c) az oktatáshoz való jog szorosan összefügg az információk való hozzáférés és terjesztés jogával.
- d) az oktatáshoz való jog a demokratikus társadalmakban törvényesen nem korlátozható semmilyen okból.

7. feladat – 2 pont

Melyik mondat fejezi ki leginkább az emberi jogok lényegét, értelmét és jelentőségét?

- a) Az emberi jogok társadalmi előjogok, amelyeket az állam biztosít lakosai számára, amennyiben minden törvényes kötelességüknek eleget tesznek.
- b) Az emberi jogok olyan törvényes garanciák, amelyek az állampolgárokat más kultúrák és értékrendek negatív hatásai elől védik.
- c) Az emberi jogok elvont eszmék az egyenlőségről és az igazságosságról, amelyek a gyakorlatban sosem válhatnak valóra. Utópisztikus gondolati képződmények.
- d) Az emberi jogok minden embert megillető természetes és elidegeníthetetlen jogok, amelyek garantálják a szabadságának, egyenrangúságának és méltóságának tiszteletben tartásához szükséges feltételeket.

8. feladat – 2 pont

Az ENSZ Gyermek jogairól szóló egyezménye szerint a gyermek testi fenyegetése és megalázása

- a) csak a szülők részéről engedélyezett és csak olyan mértékben, amely a gyermeknek nem okoz maradandó testi vagy lelki sérülést.
- b) nem megengedett, a gyermek minden emberi jog teljes jogú alanya, a kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód minden körülmények között tilos.
- c) korlátozás nélkül megengedett; a szülők és tanítók szabadon választhatják meg a nevelési eszközeiket.
- d) a szülők és más tekintélyes személyek részéről megengedett, ahogyan a régi közmondás is tartja, „Dorgálás és vessző, csak ne legyen késő, jót nevel a gyermekből”.

9. feladat – 2 pont

Tavaly nyáron a francia hatóságok betiltották az egész testet eltakaró női fürdőruha, a burkini viselését a strandokon. A tilalmat az alkotmánybíróság később megszüntette. A hatóságok a tilalom mellett főleg azzal érveltek, hogy a burkini

- a) ugyanúgy, mint burka és a nikáb, egyes muszlim társadalmakban a nők felsőbbrendűségét szimbolizálja, viselése ezért ellentétben áll a férfiak és a nők közötti egyenlőség modern európai felfogásával és az egyéni szabadság elvével.
- b) veszélyezteti az egészséget, napszúrást okozhat, mivel a test túlhevül alatta.
- c) álcázó eszközként szolgálhat terrorista szándékú nők számára.
- d) ugyanúgy, mint burka, egyes muszlim társadalmakban a nők alárendeltségét szimbolizálja; viselése ezért ellentétben áll a férfiak és a nők közötti egyenlőség modern európai felfogásával és az egyéni szabadság elvével.

10. feladat – 2 pont

Az első jelentős emberi jogi dokumentum, amelyet az ENSZ elfogadott, az Emberi jogok egyetemes nyilatkozata volt. Mit fejez ki a címében szereplő „egyetemes” szó (angolul „universal“)?

- a) Azt, hogy az ENSZ tagállamai emberi jogi politikájának általános kereteiről van szó.
- b) Azt a tényt, hogy a Nyilatkozatot minden fő világnyelvre lefordították.

c) Azt az elvet, hogy az emberi jogok kivétel nélkül mindenkit megilletnek az egész világon.

d) Azt, hogy az emberi jogok csak valamiféle általános követelmények, és tényleges gyakorlásuk az adott állam konkrét politikai berendezkedésétől és jogrendjétől függ.

11. feladat – 3 pont

A Szabad Európa Rádió és az Amerika Hangja külföldi adóállomások közvetítésével 40 évvel ezelőtt, 1977. január 1-én sugározta egy csoport kezdeményezésére a Charta '77 című kiáltványt. A dokumentum aláírói arra szólították fel a Csehszlovák Szocialista Köztársaság kormányát, hogy

a) az 1975-ös helsinki csúcsértekezleten elfogadott vállalásai, valamint az ENSZ nemzetközi emberi jogi egyezségokmányainak ratifikálása által elfogadott kötelezettségei értelmében következetesen tartsa be lakosainak polgári és politikai jogait.

b) az 1957-es római konferencián elfogadott kötelezettségei értelmében tegye lehetővé a piacgazdaság elveinek mint a gazdasági növekedés garanciájának érvényesülését, s ezáltal a köztársaság polgárai szociális jogai minőségének javulását.

c) az Európa Tanács alapszabályának aláírásával elfogadott kötelezettségei értelmében következetesen tartsa be az állam lakosságának polgári és politikai jogait.

d) a párizsi értekezleten született megállapodás értelmében fogadjon el hatékony környezetvédelmi intézkedéseket a nagy iparvállalatok környezetszennyezése ellen, ezáltal lépjen fel az emberek egészséges környezethez való jogának védelmében.

12. feladat – 3 pont

Több mint 26 évvel ezelőtt a szovjet tömb minden európai országában összeomlott a kommunista rezsim. Szlovákiában melyek voltak a forradalom vezetői által 1989. november 25-én nyilvánosságra hozott kulcsfontosságú követelések?

a) az ország csatlakozzon az Európai emberi jogi egyezményhez és kérje felvételét az Európa Tanácsba

b) a kommunista párt vezető szerepének (egyeduralmi pozíciójának) megszüntetése és szabad választások kiírása

c) a sajtószabadság törvénybe iktatása és a cenzúra megszüntetése

d) a politikai foglyok szabadon bocsátása és a vallásszabadság törvénybe iktatása

13. feladat – 3 pont

Melyek ma a legnagyobb lélekszámú hagyományos nemzeti kisebbségek Szlovákiában?

a) a magyar, a roma, a ruszin, az ukrán és a cseh kisebbség

b) a roma, a horvát, a lengyel, a német és a cseh kisebbség

c) a cseh, az osztrák, a magyar, az ukrán és a lengyel kisebbség

d) a magyar, a roma, a német, a zsidó és a koreai kisebbség

14. feladat – 3 pont

Az Európa Tanács 2011-ben elfogadott Egyezménye a nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról közismert nevén

- a) párizsi egyezmény. A Szlovák Köztársaság 2016-ban ratifikálta.
- b) pekingi egyezmény. A Szlovák Köztársaság 2012-ben ratifikálta.
- c) isztambuli egyezmény. A Szlovák Köztársaság még nem ratifikálta.
- d) iszlám egyezmény. A Szlovák Köztársaság még nem ratifikálta.

15. feladat – 3 pont

2016-ban hazánkban és külföldön is sok szó esett a liberális demokrácia válságáról. A liberális demokrácia egy politikai rendszer, melynek elnevezésében a „liberális” szó

- a) arra a tényre utal, hogy az ilyen rendszerben a vezető szerepet az ún. liberális elit tölti be, melynek képviselői főleg a liberálisnak tekintett politikai pártokból kerülnek ki.
- b) arra az elvre utal, hogy a demokrácia mint a többség uralma az egyéni emberi és szabadságjogok tiszteletben tartása, a kisebbségek jogszerű (legitim) érdekeinek figyelembe vétele és a jogállamiság keretei között jut érvényre.
- c) arra a szabályozásra utal, miszerint a szabadság az ilyen rendszerben mindenfajta korlátozás nélkül érvényesíthető.
- d) arra a tényállásra utal, hogy az egyházak és a vallási közösségek teljesen ki vannak szorítva a közéletből.

16. feladat – 4 pont

Az Emberi Jogok Európai Bírósága

- a) bírait nem állampolgársági alapon, hanem nyílt versenypályázat útján választják ki.
- b) bírait az Európa Tanács egyes tagállamainak jelöltjei közül választják ki, minden tagállamból egy-egy bírát.
- c) bírait az ENSZ európai régióbeli tagállamainak jelöltjei közül választják ki, minden tagállamból egy-egy bírát.
- d) bírait az Európai Unió tagállamainak jelöltjei közül választják ki, minden tagállamból egy-egy bírát.

17. feladat – 4 pont

Az antidiszkriminációs törvény értelmében a közigazgatási szerveknek vagy más jogi személyeknek ún. *átmeneti áthidaló (előnyben részesítő) intézkedéseket* kell foganatosítaniuk. Ezek célja a faji vagy etnikai eredeten, nemzeti kisebbséghez vagy etnikai csoporthoz tartozáson, társadalmi származáson vagy nemi hovatartozáson, életkoron vagy egészségkárosodáson alapuló *hátrányos megkülönböztetés kiküszöbölése, valamint az esélyegyenlőség biztosítása a gyakorlatban*. Jelöljétek meg, az alábbi intézkedések közül melyik számít átmeneti áthidaló intézkedésnek? (Egyetlen helyes válasz létezik.)

- a) az iskola épületének részleges akadálymentesítése, amely lehetővé teszi a mozgáskorlátozott gyermekek közlekedését mindaddig, amíg fel nem épül az új, teljesen akadálymentes iskola

b) célzott felkészítő programok szervezése a többgenerációs szegénységben élő, alacsony tudásszinttel rendelkező, kirekesztett közösségek tagjai részére, mely programok célja az esélyegyenlőség biztosítása a munkavégzés során.

c) a nemzeti kisebbség anyanyelvhasználatának lehetővé tétele a hivatalos érintkezésben mindaddig, amíg az állam nem biztosítja, hogy minden nemzeti kisebbséghez tartozó személy megfelelő szinten bírja az államnyelvet

d) a reedukációs központokban (nevelőintézetekben) elhelyezett kiskorúak magánzárkába zárása mindaddig, amíg a nevelő meg nem győződik az adott gyermek magatartásának javulásáról.

18. feladat – 4 pont

Szlovákiában a hagyományos (legalább száz éve folyamatosan fennálló) egyházaknak, illetve vallási közösségeknek az alábbiak számítanak:

a) a pravoszláv, a muzulmán, a zsidó, a katolikus és a baptista egyház

b) a keresztény egyházak: a római-katolikus, az ágostai hitvallású evangélikus (lutheránus), a református (kálvinista), a görög-katolikus, valamint a pravoszláv és a zsidó egyház

c) a keresztény egyházak: a római-katolikus, a református (kálvinista), a görög-katolikus, valamint a muzulmán, a zsidó és a buddhista egyház

d) a görög-katolikus, a pravoszláv, a metodista, az anglikán és a buddhista egyház

19. feladat – 4 pont

Kik fordulhatnak az állampolgári jogok biztosához (ombudsmanhoz)?

a) az *SZK minden állampolgára*, aki kifogásolja, hogy egy másik *természetes személy* megsértette alapvető jogait és szabadságjogait

b) az *SZK minden állampolgára*, aki kifogásolja, hogy valamely *közigazgatási szerv* megsértette alapvető jogait és szabadságjogait

c) csak a Szlovákiában állandó vagy átmeneti lakhellyel rendelkező *külföldiek*, akik kifogásolják, hogy *az állam* megsértette alapvető jogait és szabadságjogait; az SZK állampolgárainak alapvető jogaik számonkérésére más intézmények, főleg a rendőrség és a bíróságok állnak rendelkezésre

d) *mindenki, aki állandó vagy átmeneti lakhellyel rendelkezik Szlovákiában* és kifogásolja, hogy valamely *közigazgatási szerv* megsértette alapvető jogait és szabadságjogait

20. feladat – 4 pont

Az alábbi állítások közül melyik fejezi ki legjobban az állam és az egyház szétválasztásának elvét?

a) A közterületeken és a középületekben tilos az egyházi jelképek feltüntetése és egyházi szertartások végzése, az egyházak finanszírozása csak a hívők hozzájárulásaiból történik.

b) Az egyházak tevékenységének finanszírozása független, az állam nem avatkozik bele az egyházak belső életébe, az állam nem kötődik semmiféle ideológiához vagy egyházhoz, a vallásszabadság garantált.

c) Nem hívők nem léphetnek be az egyházi szertartások végzésére szolgáló épületekbe, melyek az adott város vagy község külön negyedében összpontosulnak.

d) Az egyházi méltóságok nem tölthetnek be választott vagy más vezető tisztséget az állam alkotmányos szerveiben.

Források:

Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata

A Szlovák Köztársaság Alkotmánya, az SZK Törvénytára, emberi jogi szakirodalom

Nemzetközi emberi jogi egyezmények, napi sajtó, internet

Autor: PhDr. Kálmán Petőcz, PhD

Recenzentka: PhDr. Dagmar Horná, PhD

Prekladateľka: Mgr. Ildikó Haraszti

Redakčná úprava: PhDr. Dagmar Horná, PhD

Celoštátna komisia Olympiády ľudských práv

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, 2017